

DĚTSKÉ OTRAVY

**UMÍTE SI S NIMI
PORADIT ?**

Toxikologické informační středisko

224 91 92 93

224 91 54 02

TIS

Tento zdravotně výchovný materiál byl vydán za finanční podpory dotačního programu MZ „Národní program zdraví – Projekty podpory zdraví“ 2008, projekt č. 9938, název Prevence otrav dětí a mladistvých II. 2008-2009.

Náhodné otravy u dětí i dospělých patří mezi poměrně časté příhody. Dochází k nim v domácnosti, v garáži i na zahradě nebo v parku. U dětí vznikají v souvislosti s často snadnou dostupností léků a nejrůznějších chemických látek a s nedostatečnou pozorností rodičů nebo pečovatелů.

V předloženém manuálu Vám představíme nejčastější příčiny otrav u dětí, najdete zde rady a informace o míře jedovatosti vybraných tox a o zásadách první pomoci. Současně zde představíme látky, které nejsou jedovaté, a přesto u řady rodičů vyvolávají strach a obavy.

Autor:

Mgr. Karolina Mrázová (VFN a 1. LF¹)

Recenze:

MUDr. Hana Rakovcová (VFN a 1. LF¹)

Prof. MUDr. Daniela Pelclová, CSc. (VFN a 1. LF¹)

doc. MUDr. Veronika Benešová, CSc. (FN Motol a 2. LF²)

Grafická úprava:

Jan Luběna (VFN a 1. LF¹)

¹ Klinika nemocí z povolání 1. LF University Karlovy v Praze a Všeobecná fakultní nemocnice v Praze.

² Centrum úrazové prevence UK v Praze 2. LF a FN Motol při Ústavu veřejného zdravotnictví a preventivního lékařství

OBSAH

Obsah.....	2
První pomoc	6
Obchodní přípravky a chemie v domácnosti.....	10
Čisticí prostředky v domácnosti.....	10
Avivážní přípravky.....	10
Leštěnky na nábytek, např. politura na nábytek Diava	10
Odstraňovače skvrn na textilu	11
Odstraňovače usazenin v odpadech, čističe potrubí.....	11
Odstraňovače vodního kamene.....	12
Prací prášky.....	12
Přípravky do myček na nádobí - prášky, tablety.....	12
Přípravky na čištění sanitární techniky	13
Přípravky na čištění skel – Okena, Iron.....	13
Saponátové přípravky.....	14
Savo (a jiné výrobní řady – např. Larrin, Domestos, Cif)	14
Kosmetika	15
Krémy kosmetické	15
Mýdlo.....	15
Odlakovače na nehty – bezacetonové, s acetonem	16
Parfémy	16
Pomády na rty, rtěnky	16
Šampony na vlasy	17
Vody čisticí pleťové, kolínské, po holení, zubní	17
Školní pomůcky.....	17
Chemie v garáži a dílně	18
Benzín	18
Etylenglykol.....	18
Motorový olej	19
Nemrznoucí kapaliny – např. nejběžnější Fridex	19
Ředidla	20

Chemie pro zahradu	20
Pesticidy.....	20
Herbicidy.....	21
Insekticidy.....	21
Rodenticidy.....	23
Hnojiva.....	23
Ostatní látky	24
Alkohol (Etylalkohol).....	24
Čočkové baterie.....	24
Lampové oleje	25
Rtuť z lékařského teploměru	25
Silikagel.....	25
Tabák	26
Vteřinová lepidla	26
Zápalky.....	27
Léky.....	27
Rostliny	29
Bez černý	29
Cesmína ostrolistá	30
Čilimník obecný (lidově zlatý déšť).....	30
Čimišník stromovitý	31
Diefenbachie.....	31
Durman obecný	32
Fazol obecný (v syrovém stavu)	32
Hlohyně šarlatová.....	33
Jmelí bílé.....	33
Konvalinka vonná	33
Lýkovec jedovatý	34
Mahonie cesmínolistá	34
Mochyně židovská – židovská třešeň	35
Ocún jesenní.....	35
Oleandr obecný	35

Pámelník bílý.....	36
Pryšce (např. Trnová neboli Kristova koruna)	36
Ptačí zob	37
Rulík zlomocný.....	37
Scindapsus (Potos).....	38
Spathiphyllum.....	38
Syngonium	39
Tis červený	39
Vánoční hvězda.....	40
Vraní oko čtyřlisté.....	40
Zimolezy.....	41
Jedovaté houby	42
Muchomůrka tygrováná (neboli pantherová)	42
Muchomůrka zelená.....	43
Muchomůrka červená.....	44
Hřib satan	44
Hadi	45
Zmije obecná	45

Manuál je určen pro rodiče, vychovatele a pedagogy a vznikl na základě mnohaletých zkušeností Toxikologického informačního střediska (dále jen **TIS**), které pomáhá radami lékařům i laikům v případech akutních otrav a to nepřetržitě na tel. č.:

224 919 293

224 915 402

Cílem je poskytnout maximum informací o látkách, které nejčastěji způsobují otravy nebo o látkách, které děti často ochutnají a které následně tvoří velkou část dotazů na Toxikologické informační středisko.

Doufáme, že informace a rady budou pro Vás poučné a užitečné.

V případě že už dojde k nehodě, kdy dítě požilo neznámou látku, rostlinu nebo léky, nepropadejte panice. Nevhodná opatření mohou ublížit.

PRVNÍ POMOC

V těchto případech není zcela jednoznačná a univerzální, mění se podle druhu požití látky. Důležitá je zde role tzv. aktivního uhlí (lidově „černého uhlí“), které má schopnost absorbovat na svůj povrch velké množství jedovaté látky. Ale ani v tomto případě nejde o univerzální lék na všechny otravy.

☀ V případě požití komerčních a chemických přípravků

- Bez porady s lékařem nevyvolávejte zvracení!
- Vypláchněte ústa
- Pokud budete podávat nápoj, potom nejlépe vlažný čaj nebo vodu
- Než zavoláte lékaře nebo Toxikologické informační středisko zajistěte obal a etiketu, důležité jsou zejména údaje o složení a přesný název výrobku

☀ V případě požití léků:

- Podejte několik tablet aktivního uhlí
- Zjistěte název léku a kontaktujte lékaře nebo Toxikologické informační středisko
- Bez porady s lékařem nevyvolávejte zvracení

☀ **V případě požití rostliny, listu nebo plodu (bobulí)**

- Vyndejte zbytky z úst
- Vypláchněte ústa
- Podejte několik tablet aktivního uhlí
- Pokuste se identifikovat rostlinu a kontaktujte lékaře nebo Toxikologické informační středisko

☀ **V případě potíží po snědení hub**

- Pokuste se zjistit název houby
- Zajistěte pokrm z hub, který způsobil potíže
- Kontaktujte lékaře nebo Toxikologické informační středisko

Pokud už se nehoda stala, nezapomeňte, v případě že je to možné, zajistit materiál, který dítě požílo.

- U komerčních přípravků – obal, etiketu, zbytek roztoku
- V případě léků – nejlépe celé balení se zbytkem léků i krabičku s příbalovým letákem, v nouzi aspoň samotnou tabletku
- Reprezentativní vzorek rostliny – nejen samotné plody, ale i celou větvíčku s listy nebo případně celou rostlinu, kterou dítě ochutnalo
- Houby – při podezření na otravu houbami vzít zbytek jídla, nebo i vzorek zvratků či průjemové stolice, pokud má již dítě potíže

Tento materiál vezměte spolu s dítětem do zdravotnického zařízení. Včasná identifikace látky umožní cílenou léčbu pacienta a zvýší vyhlídky na jeho brzkou úzdravu.

V případě, že budete žádat o radu Toxikologické informační středisko, je nutné podat co nejpřesnější informace o nehodě:

- Komu a kdy se nehoda stala
- Věk a hmotnost postiženého
- Jaká látka je příčinou otravy, jedná se o lék, rostlinu, chemikálii, komerční přípravek? U léků udejte, zda se jedná o lék, který postižený užívá nebo jde o cizí lék. U komerčních přípravků je potřeba získat co nejvíce informací z etikety, zejména o složení, nebo alespoň vědět, k čemu se látka používá
- Jaké je množství požití látky
- Jaké má postižený příznaky
- Jaká opatření byla provedena

OBCHODNÍ PŘÍPRAVKY A CHEMIE V DOMÁCNOSTI

ČISTICÍ PROSTŘEDKY V DOMÁCNOSTI

Avivážní přípravky

Prostředky určené k změkčení a zjemnění prádla. Obsahují kvartérní amoniové sloučeniny, které mohou ve vyšších koncentracích silně dráždit sliznici a kůži. Po olíznutí hrdla nádoby k takovému postižení nemůže dojít.

➕ **První pomoc** Po požití nevyvolávat zvracení. Podat vlažný čaj nebo vodu.

Pokud postižený vypil větší množství, má bolesti krku nebo za hrudní kostí, je třeba kontaktovat TIS nebo lékaře.

Leštěnky na nábytek, např. politura na nábytek Diava

Přípravky s obsahem řady látek, např. benzínu, petroleje, olejů nebo barviv. Tyto přípravky jsou častou příčinou dětských nehod v domácnosti. Po napití, ale zejména následném zvracení může dojít ke vdechnutí tekutiny do plic se vznikem zánětu. Známkou vdechnutí je zakuckání se a kašláním. V případě potíží zjistěte přesný název nebo složení a kontaktujte lékaře nebo TIS.

➕ **První pomoc** Po požití nevyvolávat zvracení, podat vlažný čaj nebo vodu, nepodávat mléko!

Odstraňovače skvrn na textilu

Odstraňovače skvrn na prádle nebo na koberci obsahují kromě saponátů i speciální bělicí složky v podobě peroxidu vodíku, někdy chlornanu sodného. Po požití způsobují tyto přípravky podle koncentrace bělicí složky různě silné podráždění zažívacího traktu. U malých dětí může dojít i k hlubšímu poškození sliznic. Proto v případě potíží u dětí (pálení v ústech, za hrudní kostí, obtížné polykání, slinění, eventuálně zvracení) vždy kontaktujte TIS nebo vyhledejte lékaře.

➕ **První pomoc** Po požití nevyvolávat zvracení, podat skleničku vlažného čaje nebo vody.

Zjistit přesný název přípravku, složení a v případě potíží kontaktovat lékaře nebo TIS.

Odstraňovače usazenin v odpadech, čističe potrubí – např. Krtek, Fredy

Existuje celá řada přípravků, které obsahují různé množství hydroxidu sodného, většinou v pecičkové formě. Jedná se o častou příčinu nehod u dětí. Pokud dítě pecičky nepolkne, mělo je tedy pouze v ústech, dochází k otokům rtů nebo k poleptání v dutině ústní, v případě polknutí hrozí poleptání a poškození jícnu, eventuálně i žaludku.

➕ **První pomoc** Nikdy nevyvolávat zvracení, nepodávat aktivní uhlí, které nepomůže, ale naopak znesnadní hodnocení lékařského nálezu. Ústa důkladně vypláchnout, neodmítá-li poškozený, podat sklenku vody nebo mléka, ale nenutit! Neneutralizovat. Ihned kontaktovat TIS nebo lékaře!

Odstraňovače vodního kamene – např. Dekalko, Kronstar, Kamenožrout

V současné době je na trhu celá řada těchto přípravků, obsahují silné anorganické kyseliny (např. amidosírová) nebo slabé organické kyseliny (např. octová nebo citrónová).

Podle svého složení mohou dráždit až leptat sliznice.

➕ **První pomoc** Nikdy nevyvolávat zvracení, nepodávat aktivní uhlí. Podat sklenku vody, čaje nebo mléka. V případě potíží (pálení v ústech, za hrudní kostí, obtížné polykání, slinění, event. zvracení) zjistit přesný název přípravku a kontaktovat TIS.

Prací prášky

Obsahují jako hlavní složku nejedovaté tenzidy (saponáty) a řadu látek posilujících práci, desinfekční či bělicí efekt. Po požití prášku může vzniknout průjem v důsledku podráždění trávicího traktu. Nebezpečné může být zvracení pro možné vdechnutí vzniklé pěny do plic. Zvlhčený prášek může ulpět na sliznici jícnu, kde může dlouhodobě mírně dráždit, proto je důležité podání dostatečného množství tekutin.

➕ **První pomoc** V případě požití prášku vytříť ústa, dostatečně zapít, podat čaj nebo vodu. Nevyvolávat zvracení.

Přípravky do myček na nádobí - prášky, tablety

Prášky a tablety do myčky na nádobí obsahují kromě

saponátové složky další látky, např. uhličitan sodný, silikáty apod., které mají alkalickou (zásaditou) reakci a mohou po požití dráždit nebo leptat sliznici i kůži.

➕ **První pomoc** V případě požití tablety nebo prášku do myčky podat čaj nebo vodu. Nenutit ke zvracení, nepodávat aktivní uhlí. Kontaktovat lékaře nebo TIS, upřesnit požitě množství.

Přípravky na čištění sanitární techniky

Celá řada přípravků s obsahem řady látek. Kromě saponátů mohou obsahovat různé množství chlornanu sodného, peroxidu vodíku nebo kyselin. U těchto přípravků je velmi důležité uvést při kontaktu s TIS nebo lékařem přesný název, eventuálně složení uvedené na etiketě. Některé látky pouze dráždí trávicí trakt, jiné ale mohou leptat.

➕ **První pomoc** Po požití nevyvolávat zvracení, nepokoušet se o neutralizaci. Podat sklenici vody nebo mléka, kontaktovat TIS nebo lékaře.

Při nadýchání se výparů chlóru ihned postiženého umístit na čerstvý vzduch. Neustupují-li na čerstvém vzduchu potíže, kontaktovat TIS nebo lékaře.

Přípravky na čištění skel – Okena, Iron

Přípravky určené na čištění oken, skleněných výplní u dveří a zrcadel. Tyto přípravky obsahují alkohol, po požití velkého množství mohou ovlivňovat stav vědomí.

➕ **První pomoc** V případě požití zjistit, jaké množství ubylo,

podat sladký vlažný čaj. Nevymolávat zvracení. Kontaktovat TIS nebo lékaře.

Saponátové přípravky

Celá řada přípravků určená na mytí nádobí, podlah a dlaždic. Saponátové přípravky jsou také součástí prostředků na čištění koberců, pracích prášků, šamponů atd. Obsahují nejedovaté detergenty – tenzidy. V případě požití může vzniknout podráždění zažívacího traktu – průjem, zvracení, bolesti břicha. Nevhodné je zvracení kvůli možnosti vdechnutí vzniklé pěny.

➕ **První pomoc** Po požití nevyvolávat zvracení, podat po menších dávkách tekutiny, u dětí po lžičkách. Při spontánním zvracení předklonit hlavu a tím zabránit vdechnutí pěny. Významná ztráta tekutin při zvracení může ohrožovat zejména malé děti a staré lidi.

Savo (a jiné výrobní řady – např. Larrin, Domestos, Cif)

Název označuje celé řady přípravků s čistícím a dezinfekčním účinkem. Podle účelu, ke kterému je přípravek určen, mohou obsahovat kyselinu chlorovodíkovou, fosforečnou, alkoholy, chlornan sodný, saponáty ale i hydroxid sodný a další látky. Podle obsahu jednotlivých látek pak může dojít k podráždění nebo až k poleptání sliznice trávicího traktu nebo kůže.

Pokud se objeví po požití potíže, je třeba vždy zjistit název a pokud možno přesné složení produktu a kontaktovat lékaře nebo TIS.

➤ **První pomoc** V případě požití zapít vodou nebo čajem, nevyvolávat zvracení. Při potížích (pálení v ústech, za hrudní kostí, obtížném polykání, slinění, event. zvracení) kontaktovat TIS nebo lékaře.

KOSMETIKA

Krémy kosmetické

Přípravky používané k ošetření pleti. Nejedovaté, při požití většího množství dochází jen k lehké nevolnosti a průjmům.

➤ **První pomoc** Při požití vypláchnout ústa, dát napít nejlépe vlažný čaj. Není třeba vyvolávat zvracení, navíc při něm vzniká nebezpečí vdechnutí části krému do plic a vznik plicního zánětu. Při zvracení nebo průjmu vyhledat lékaře nebo kontaktovat TIS.

Mýdlo

Přípravky v pevné nebo tekuté formě s obsahem saponátů. Po požití může dojít k mírnému průjmu a zvracení. Nejsou toxické.

➤ **První pomoc** Při požití vypláchnout ústa, dát napít vlažný čaj nebo vodu. Není na místě vyvolávat zvracení, navíc při něm může dojít ke vdechnutí pěny s následným zánětem plic. V případě potíží kontaktovat lékaře nebo TIS.

Odlakovače na nehty – bezacetonové, s acetonem

Po požití přípravků, které neobsahují aceton, může dojít pouze k mírné nevolnosti nebo průjmu. U odlakovačů s acetonem jsou potíže závažnější, závislé od požitého množství.

➕ **První pomoc** Při požití vypláchnout ústa, dát napít vlažný čaj nebo vodu. Nevymolávat zvracení. Při zvracení nebo průjmu u malých dětí vyhledat lékaře nebo kontaktovat TIS. Při požití odlakovače s acetonem kontaktovat lékaře nebo TIS.

Parfémy

Kosmetické přípravky s obsahem alkoholu. Pouze při požití většího množství malými dětmi dochází k potížím. Pro palčivou chuť nejsou tyto otravy časté.

➕ **První pomoc** Vypláchnout ústa, dát napít sladký čaj. Nepodávat aktivní uhlí. Po požití většího množství kontaktovat TIS nebo lékaře.

Pomády na rty, rtěnky

Kosmetické přípravky s mastovým základem. Tyto přípravky nejsou jedovaté, při požití větší části pomády nebo rtěnky hrozí nevolnost a průjem.

➕ **První pomoc** Při požití vypláchnout ústa, dát napít vlažný čaj. Nevymolávat zvracení. Při zvracení nebo průjmu u malých dětí vyhledat lékaře.

Šampony na vlasy

Tekuté přípravky určené na mytí vlasů s obsahem saponátů a nejedovatých kosmetických složek. Podobně jako u mýdel může při požití dojít ke zvracení a průjmu. Zvracení je nebezpečné kvůli možnému vdechnutí pěny do plic a následnému zánětu z chemického podráždění.

➤ **První pomoc** Při požití vypláchnout ústa, dát napít vlažný čaj nebo vodu. Nevymolávat zvracení. V případě potíží kontaktovat lékaře nebo TIS.

Vody čistící plet'ové, kolínské, po holení, zubní

Celá řada přípravků, většinou s obsahem alkoholu. Pouze při požití většího množství malými dětmi dochází k potížím. Pro nepříjemnou chuť nejsou otravy časté.

➤ **První pomoc** Při požití vypláchnout ústa, dát napít sladký čaj. Nepodávat aktivní uhlí. Po požití většího množství kontaktovat TIS nebo lékaře.

ŠKOLNÍ POMŮCKY

Všechny pomůcky, které jsou určeny pro děti (vodové barvy, voskovky, fixy, křída, modelína, pastelky atd.) procházejí velmi přísnými testy a měly by být netoxické. Jen vzácně se mezi nimi objeví padělky nebo nevhodně vyrobené zboží. Hygienikem schválené výrobky mohou nanejvýš

způsobit lehkou nevolnost nebo zažívací potíže při požití jejich velkého objemu.

 První pomoc Potřísněné dítě omýt, po požití stačí podat dostatek tekutin na zapití.

CHEMIE V GARÁŽI A DÍLNĚ

Benzín

Benzín je kapalná směs uhlovodíků vyráběná frakční destilací ropy a používaná jako palivo v zážehových spalovacích motorech. Také je součástí celé řady rozpouštědel, čističů a leštěnek.

 První pomoc Po požití nikdy nevyvolávat zvracení. Po zvracení může dojít ke vdechnutí tekutiny do plic a ke vzniku zánětu. První známkou vdechnutí je kašel a zakuckání se. Rovněž nepodávat mléko, tuky nebo alkohol. Zjistit požití množství a kontaktovat TIS nebo lékaře. Aktivní uhlí podat až po poradě s TIS nebo lékařem.

Etylenglykol

Součást celé řady přípravků používaných jako nemrznoucí směš do chladících zařízení automobilů, do topných soustav a podobně. Ostatní viz níže uvedený odstavec **Nemrznoucí kapaliny – např. nejběžnější Fridex**

Motorový olej

Motorové oleje jsou směsí základových olejů, jejich vlastnosti jsou zlepšeny dalšími přídatnými látkami. Využívají se k mazání strojů, motorů nebo ložisek. Nejsou jedovaté.

➕ **První pomoc** Po požití nikdy nenutit ke zvracení. Po zvracení může dojít ke vdechnutí olejové kapičky do plic a ke vzniku vlekého zánětu. Známkou vdechnutí je kašel a zakuckání se. Nepodávat mléko, tuky nebo alkohol. Zjistit požití množství a kontaktovat TIS nebo lékaře.

Nemrznoucí kapaliny – např. nejběžnější Fridex

Nemrznoucí kapaliny do chladičů automobilů, brzdové tekutiny a kapaliny do topných soustav většinou obsahují ethylenglykol, který je zodpovědný za jejich toxicitu. Kvůli příjemné nasládlé chuti může dojít k vypití velkého množství látky s následkem těžké, eventuálně smrtelné otravy!!! Požití zhoršuje stav vědomí, ale především poškozuje ledviny.

➕ **První pomoc** Jako protijed se po požití nemrznoucí kapaliny s ethylenglykolem podává zředěný alkohol. V případě, že podáme pivo, může dítě o váze 10 kg dostat 150 ml desetistupňového piva. Lze použít také destilát neboli „tvrdý alkohol“ asi 40% – např. whisky, koňak. Destilátu podáme 1,5 ml/kg, ředíme čtyř až osminásobkem džusu, čaje apod. Příklad: dítě s váhou 10 kg dostane 15 ml tvrdého alkoholu, který doplníme 60 až 120 ml nealkoholického nápoje. Tuto první pomoc vždy zkontaktovat s lékařem nebo s TIS.

Vždy zajistěte láhev s etiketou, je-li dostupná, k upřesnění, zda se skutečně jedná o Fridex s obsahem etylenglykolu. Pokud není k dispozici, je nutné potvrdit nebo vyloučit otravu ethylenglykolem toxikologickým vyšetřením.

Toto doporučení platí i v případě pouhého podezření na vypití.

Ředidla

Ředidla nejčastěji obsahují xylen, toluen, aceton nebo benzín.

První pomoc Po požití nikdy nenutit ke zvracení, mohlo by dojít ke vdechnutí tekutiny do plic a následně ke vzniku zánětu. První známkou vdechnutí je kašel nebo zakuckání se. Nepodávat mléko, tuky nebo alkohol. Ředidla mohou ovlivnit stav vědomí podobně jako alkohol! Vždy zajistit obal s etiketou, další pomoc je závislá na složení výrobku. Zjistit požitě množství ředidla a kontaktovat TIS nebo lékaře.

CHEMIE PRO ZAHRADU

Pesticidy

Pesticidy je souhrnné označení pro prostředky určené k hubení rostlinných a živočišných škůdců, k ochraně rostlin, bytů, domů nebo i zvířat a člověka. Jde tedy o prostředky, které brání lidské zdraví před organismy, které se přemnožily nebo se vyskytují v místech, kde člověku škodí.

Podle určení pesticidy dělíme do různých skupin.

Patří sem zejména:

- Prostředky na hubení rostlin (plevele) – herbicidy
- Prostředky na hubení hmyzích škůdců – insekticidy
- Přípravky k hubení hlodavců (deratizace) – rodenticidy

Herbicidy

Celá řada přípravků používaných k likvidaci nežádoucích rostlin (plevelů, invazních rostlin). Selektivní herbicidy likvidují pouze úzkou skupinu rostlin, naproti tomu širokospektrální herbicidy likvidují drtivou většinu toho, co na pozemku roste.

Řada přípravků je jedovatých. Je proto důležité ihned po požití zjistit název nebo složení a kontaktovat TIS nebo lékaře.

Pozn.: Dříve oblíbené přípravky s obsahem smrtelně jedovatých látek (paraquatu a o něco méně nebezpečného diquatu), jsou dnes dostupné jen pro profesionální použití.

➕ **První pomoc** Při požití vypláchnout ústa, ihned podat několik tablet aktivního uhlí, zapít vlažným čajem nebo vodou. Zajistit balení nebo zjistit složení a kontaktovat TIS nebo lékaře.

Insekticidy

Na trhu je celá řada přípravků určených k hubení hmyzu v jeho různých vývojových stádiích. Používají se v zemědělské výrobě, v soukromých zahradách, ale i k likvidaci obtížného hmyzu v domácnostech. Jsou mezi nimi jak přípravky nejedovaté, tak prostředky vysoce toxické.

K hubení hmyzu v domácnostech jsou používány přípravky s obsahem pro člověka málo nebezpečných látek (pyretriny). Pokud jsou zde užité nebezpečné látky (organofosfáty nebo karbamáty), pak ve velmi nízké koncentraci. Proto přípravky určené pro malospotřebitele jsou méně nebezpečné, než vysoce účinné a nebezpečné přípravky používané v zemědělství. V domácnostech se např. k hubení mravenců používá málo toxický přípravek Formitox, Catch nebo netoxický Lafarex. Po olízení dětmi většinou nejsou žádné následky, po požití většího množství je vhodné podat několik tablet aktivní uhlí.

Organofosfáty jsou nebezpečné, neboť při otravě ovlivňují stav vědomí, dýchání, srdeční a nervovou činnost. K těmto otravám může dojít především v zemědělské výrobě. Nástup účinku může být velice rychlý, proto je nutné okamžitě zajistit rychlou lékařskou pomoc. Některé organofosfáty naopak způsobují příznaky otravy až potom, co jsou organismem do své účinné podoby zpracovány. U nich je nástup projevů otravy oddálený, ale je přesto nutné postiženému co nejdříve po nehodě zajistit lékařskou péči.

 První pomoc Při náhodném požití vypláchnout ústa, ihned podat několik tablet aktivního uhlí, zapít vlažným čajem nebo vodou. Zajistit balení nebo zjistit název a složení a kontaktovat lékaře nebo TIS.

Při potřísnění kůže, kůži ihned omýt vodou a mýdlem.

Rodenticidy

Rodenticidy tvoří skupinu pesticidů určenou k hubení hlodavců (tzv. deratizace). Mají podobu granulí, zrní, válečků. V dnešní době se nejčastěji používají chemické látky narušující krevní srážlivost hubených zvířat (antikoagulancia), např. warfarin. Nebezpečné jsou zpravidla až po opakovaném požití.

➕ **První pomoc** Při náhodném požití vypláchnout ústa, podat 3-5 tablet aktivního uhlí, zapít vlažným čajem nebo vodou. Po požití několika zrněk nebo granulí nedochází k žádným následkům. Po požití většího množství kontaktovat TIS.

Hnojiva

Jde o řadu produktů v tekuté i pevné formě (prášky, granule, tablety, roztoky). Používají se pro zlepšení růstu rostlin. Hnojiva obsahují řadu biogenních a stopových prvků.

Pokud dojde k požití koncentrovaného roztoku, může vzniknout nevolnost a průjem, po požití většího množství je možnost vzestupu hladiny některých iontů v krvi, zejména draslíku, který může negativně ovlivnit činnost srdce.

Přítomnost dusičnanů může u kojenců vyvolat změnu krevního barviva. Dusičnany se v organismu redukují na dusitany, a proto se může krevní barvivo hemoglobin změnit na methemoglobin. Ten není schopen přenášet kyslík.

Po požití hnojiv, která jsou již zředěná, vzniká nejvýše nevolnost a průjem. Stačí podat několik tablet aktivního uhlí, dostatek tekutin a šetřící dietu.

 První pomoc Při požití zejména koncentrovaných přípravků vypláchnout ústa, dát napít vlažný čaj nebo vodu a podat několik tablet aktivního uhlí. Zajistit balení nebo zjistit složení a kontaktovat lékaře nebo TIS.

OSTATNÍ LÁTKY

Alkohol (Etylalkohol)

Bezbarvá kapalina ostré, ale ve zředění příjemné alkoholické vůně. Je součástí alkoholických nápojů, ale také parfémů, kolínských, toaletních, ústních a pleťových vod a také čistících prostředků na sklo.

 První pomoc Po požití nevyvolávat zvracení, nepodávat aktivní uhlí, dát pít sladký čaj. Zajistit obal a složení přípravku a v případě vypití významnějšího množství kontaktovat TIS nebo lékaře.

Čočkové baterie

Obvykle baterie průměru 8-12 mm, používají se např. do kalkulaček, hodinek nebo naslouchátek. Složení se liší podle výrobce, použití a roku výroby. Ve 80-90% případů baterie volně prochází trávicím traktem, nevyvolá prakticky žádné potíže a vyloučí se stolicí. Pokud však v zažívacím traktu baterie uvízne a naruší se její obal, může dojít na vlhkých sliznicích k poleptání.

➕ **První pomoc** Po požití nevyvolávat zvracení, aktivní uhlí nepodávat, dát pít čaj nebo vodu. Zkusit zjistit, o jaký druh baterie se jednalo a zda je nebo není vybitá. Kontaktovat TIS nebo lékaře. Pozici a pohyb baterie v zaživacím ústrojí je nutné lékařsky sledovat.

Lampové oleje

Barevné, parfémované tekutiny používané ke svícení do olejových a petrolejových lamp. Náhodně se obvykle požije jen malé množství. Zvracení, zejména u malých dětí, může vést ke vdechnutí tekutiny do plic se vznikem zánětu. První známkou vdechnutí je zakuckání se nebo přetrvávající kašel.

➕ **První pomoc** Po požití nevyvolávat zvracení, nepodávat mléko nebo tuky, podání aktivního uhlí není nutné. Kontaktovat lékaře nebo TIS.

Rtuť z lékařského teploměru

Rtuť z lékařského teploměru není po požití jedovatá, nebezpečné je však dlouhodobé vdechování vznikajících par rtuti. V případě rozbití teploměru důkladně uklidit, vyvětrat, kuličky rtuti nasát do stříkačky, uzavřít do skleničky s vodou, kde rtuť klesne ke dnu a nemůže se dále vypařovat. Nádobku odevzdat do lékárny. Větším nebezpečím jsou pro děti rozbité kousky skla.

Silikagel

Malý sáček s obsahem zrněk silikagelu bývá přiložen k nové obuvi nebo kabelkám, silikagel bývá uvnitř

víček obalů šumivých tablet a nachází se u celé řady dalších výrobků. Jde o pórovitý oxid křemičitý, který odnímá vlhkost přiloženému zboží. Je netoxický, po požití nehrozí žádné nebezpečí.

Tabák

Tabák obsahuje nebezpečný rostlinný alkaloid nikotin, který je odpovědný za případné příznaky otravy. Množství nikotinu je v tabákových výrobcích různé. Požití cigaret malým dítětem může ovlivnit jeho srdeční činnost, dýchání, může vyvolat křeče, bezvědomí. Obvykle ale brzy dojde ke spontánnímu zvracení a velkou část z požitého množství dítě vyvrací.

➤ **První pomoc** Ihned po požití se pokusit vyvolat zvracení, podat 3 -10 tablet aktivního uhlí, zapít vodou nebo šťávou. Zjistit množství požitých cigaret a kontaktovat TIS nebo lékaře.

Vteřinová lepidla

Po požití rychle schnoucího lepidla dojde k přilnutí hmoty ke sliznici nebo kůži, díky vlhkosti se později odloupne. Otrava nehrozí.

➤ **První pomoc** Neodstraňovat násilně. Pokud dojde ke slepení např. prstů, místo potříť nejlépe stolním olejem, teplem se snažit docílit pocení kůže, postupně dojde k odloupenutí hmoty od pokožky. V ústech se hmota pomalu samovolně odloučí, ze zubů olupování urychlí zubní kartáček. Slepená oční víčka, zalepený zvukovod nebo nosní otvor patří k lékaři!

Zápalky

Hlavičky zápalek obsahují v minimálním množství chlorečnan draselný. Po okousání hlaviček zápalek se může u dětí objevit nevolnost nebo bolest břicha. V případě požití několika málo kusů hlaviček zápalek potíže většinou nevzniknou.

✚ **První pomoc** Při sněžení většího množství zápalek kontaktujte TIS nebo lékaře.

LÉKY

Dětské otravy, způsobené léky, jsou především náhodného charakteru. Nejvíce jsou ohroženy děti ve věku od 1 do 5 let. V tomto období jsou totiž děti velmi zvědavé.

Při nedostatečné opatrnosti dospělých pak dochází k nehodám, kterým přitom lze snadno předcházet.

Jak maximálně snížit riziko náhodné otravy lékem? Léky by měly být uskladněny v domácnosti na takovém místě, kam nemá dítě přístup. Vyplatí se uchovávat na nepřístupném místě všechny léky, i ty, o kterých si myslíme, že jsou neškodné (vitaminy, sirupy na kašel apod.) Pokud je dítě nemocné a musí užívat léčivý přípravek, nenazývat lék pamlskem.

Velmi často rodiče neúmyslně předávají dítěti lékem, který mu lékař naordinoval. Proto se vždy ujistěte o správném množství podávaného léku. V případě, že si nejste jistí, jaké množství léku

máte dítěti podat, potom je vždy na místě pozorně si přečíst příbalový leták nebo se poradit s lékařem.

Pro první pomoc v případech otrav dětí i dospělých by v žádné domácí lékárniče nemělo chybět aktivní („černé“) uhlí (např. Carbosorb nebo Carbotox), které je, především u nehod s léky, velmi důležitým krokem účinného postupu k zabránění rozvoje intoxikace.

V dnešní době existuje tak rozsáhlý sortiment léků, že je prakticky nemožné zmiňovat vybrané skupiny v této příručce. Obecně platí zásada: Při nehodě zjistit požití množství přípravku a co nejpresnější identifikační údaje o něm (velikost balení, množství účinné látky v tabletě, kapkách apod.). Pokud je okamžitě dostupná možnost telefonního spojení, kontaktovat TIS nebo lékaře.

 První pomoc Jestliže dítě přistihnete při požití léků a není možné ihned konzultovat TIS nebo lékaře, pokuste se vyvolat zvracení. To však platí pouze bezprostředně po požití, později ne. Jakmile se začnou projevovat účinky léku, zvracení je nebezpečné! Vyvolávat se také nesmí u dětí mladších 6 měsíců. Nikdy nevyvolávejte zvracení roztokem kuchyňské soli! Stačí podráždit kořen jazyka nebo zadní část hrtanu prstem nebo rukojetí lžice. Ať už se vyvolání zvracení zdaří nebo ne, podejte poté dítěti 3-10 tablet aktivního uhlí, rozdrceného a rozmíchaného ve sklenici vody, džusu nebo čaje. Zjistěte přesný název přípravku a vyhledejte lékařskou pomoc nebo kontaktujte TIS.

Výjimkou, která zcela určitě patří do této příručky, jsou tablety **Natrium fluoratum** nebo **Zymafluor** o velmi nízké nebezpečnosti při předávkování, které dětem předepisuje ošetřující lékař kvůli prevenci zubního kazu. Zde je při předávkování aktivní uhlí neúčinné, ale podává se mléko, nebo jiný tekutý mléčný výrobek (např. jogurt). Po spočítání chybějících tablet kontaktovat TIS.

ROSTLINY

Bez černý

Keř až stromek s bílou dřevinou a drobnými žlutobílými květy. Plody jsou černé bobulky (peckovičky), jejich šťáva je krvavě červená. Roste hojně od nížin do horského pásma u domů, na rumišťích, v listnatých lesích.

Po požití nezralých plodů může dojít k velkým bolestem břicha, silnému zvracení nebo průjmům. U syrových zralých plodů dochází k těmto potížím až po požití velkého množství. Tepelně upravené plody nebo květy již neobsahují toxické látky, nejsou tedy jedovaté.

➕ **První pomoc** Po požití nezralých plodů a při potížích podat několik tablet aktivního uhlí. Zjistit množství a kontaktovat TIS nebo lékaře.

Cesmína ostrolistá

Vždyzelený keř nebo strom s tuhými, lesklými a ostnitými listy. Plody jsou červené bobule. V případě požití velkého množství (20-30 bobulí) dochází zejména u malých dětí k průjmu a zvracení.

➕ **První pomoc** Po požití bobulí donutit ke zvracení, podat 5-8 tablet aktivního uhlí. Zjistit množství a kontaktovat TIS nebo lékaře.

Čilimník obecný (lidově zlatý déšť)

Pěstovaný keř nebo stromek, jeho správný botanický název je Štědřenec odvislý. Kvete od dubna do června, květy jsou drobné, zlatožluté v převislých hroznech. Plody jsou lusky 5 - 8 cm dlouhé, zelené, ve zralosti hnědé, hedvábně chlupaté, v místě semen vyboulené, pukavé, semena černá, velikosti menšího hrášku. Celá rostlina obsahuje alkaloidy, u dětí může vyvolat požití této rostliny projevy otravy.

➕ **První pomoc** Po požití jakékoli části rostliny zkusit vyvolat zvracení, podat 3-8 tablet aktivního uhlí. Zjistit požitě množství a kontaktovat TIS nebo lékaře.

Pozn. Nesprávně se název zlatý déšť mnohem častěji používá pro Forsythii, český název je zlatice převislá. Pro rozlišení je důležité

umístění květů. U Forsythie jsou květy na větvíčkách jednotlivě, u čilimníku v hroznovitých seskupeních. Zlatice převíslá není toxická.

Čimišník stromovitý

Pěstovaný keř nebo strom, květy malé, žluté v hroznech, plody v jemně ochlupených luscích. Bývá zaměňován za čilimník převíslý. Je prakticky nejedovatý.

➕ **První pomoc** Po požití menšího množství semen podat jen tekutiny, při požití velkého množství kontaktovat TIS nebo lékaře.

Diefenbachie

Častá pokojová rostlina s vysokou vzpřímenou lodyhou bez postranních větví, s velkými oválnými, na konci zašpičatělými listy, které mají většinou výraznou bělozelenou kresbu. Nadzemní části rostliny obsahují jehličky šťavelanu vápenatého, které mechanicky poškozují sliznice. Předpokládá se i menší množství dalších dráždivých látek.

Pokojová rostlina je méně jedovatá než divoce rostoucí, některé vypěstované kultivary mohou obsahovat malé až velmi malé množství nebezpečných látek.

Neobjeví-li se příznaky pálení v ústech a bolestí při polykání (někdy i dechové obtíže) do půl hodiny po požití části rostliny, dá se předpokládat, že následky budou velmi mírné nebo žádné (málo toxický kultivar). Pokud potíže vzniknou, čím mladší je postižené dítě, tím více je ohroženo dechovými potížemi.

➤ **První pomoc** Po požití okamžitě odstranit zbytky rostliny z úst, ústa pečlivě vymýt studenou vodou, dát pít studený nápoj, cucat led nebo zmrzlinu. V případě potíží vyhledat lékařskou pomoc.

Durman obecný

Datura stramonium, lidově panenská okurka nebo andělské trumpety. Dekorativní vytrvalá rostlina s velkými listy a trubkovitými květy. Kvete v červnu až září, plody jsou ošnité tobolky naplněné malými tmavými semeny o velikosti asi 3 mm.

Jedovatá je celá rostlina, nejvíce semena. V posledních letech jsou zejména semena narkomany zneužívána jako rostlinná droga. Otrava se projevuje pocitem suchosti v ústech, rozšířenými zorničkami, zmateností, halucinacemi. Postižený bývá agresivní.

➤ **První pomoc** Po požití podat tekutiny, několik tablet aktivního uhlí. Kontaktovat TIS nebo lékaře.

Fazol obecný (v syrovém stavu)

Známá jednoletá bylina, barva květů bílá někdy růžová nebo nafialovělá. Plody jsou semena přibližně ledvinovitého tvaru, různé barvy, velikosti i tvaru podle odrůd, uložené v dlouhém lusku.

Syrové lusky a boby jsou jedovaté, toxiny se ničí alespoň 15 minutovým varem.

➤ **První pomoc** Po požití syrových fazolí zjistit počet, podat tekutiny, několik tablet aktivního uhlí. Při potížích vyhledat lékaře.

Hlohyně šarlatová

Dekoratívni keř s neopadavými, lesklými, drobnými listy, s dlouhými trny. Plody jsou oranžové bobule.

Jsou nejedovaté, po sněžení velkého množství bobulí se může dostavit lehká nevolnost.

Jmelí bílé

Vytrvalý, stálezelený, parazitický, dvoudomý keřík dosahující v průměru až okolo 1 m. Plodem je bílá nebo nažloutlá bobule, po narušení lepkavá. Patří k symbolům Vánoc.

➤ **První pomoc** Po požití 1-3 bobulí není třeba žádného opatření, po větším množství podat tekutiny a několik tablet aktivního uhlí. Barvy (bronzová, stříbrná) používané na vánoční jmelí nejsou jedovaté.

Konvalinka vonná

Známa vytrvalá bylina, kvete v květnu až červnu jednostranným bílým hroznem. Plody kulaté, červené bobule s bledě žlutými semeny.

➤ **První pomoc** Po sněžení 1-3 bobulí podat tekutiny, po požití více bobulí podat několik

tablet aktivního uhlí. Po větším množství kontaktovat TIS nebo lékaře.

Lýkovec jedovatý

Keř vysoký 30-150 cm, kvete brzy v únoru až březnu, v mírných zimách v prosinci a v lednu. Květy růžové, vonící. Plody jsou červené, oválné, velikosti brusinky, dozrávají v srpnu. Jedovatá je celá rostlina, zvláště pak červené plody.

⊕ **První pomoc** Po požití bobulí pokusit se nenásilně vyvolat zvracení, podat tekutiny, několik tablet aktivního uhlí. Kontaktovat TIS nebo lékaře.

Mahonie cesmínolistá

Stálezelený keř s tuhými tmavě zelenými, lesklými listy. Květy jsou žluté, drobné, kvetou v dubnu až květnu. Plody jsou tmavě modré, kulaté, podobné borůvkám.

Téměř nejedovaté, nanejvýš zažívací potíže po sněžení velkého množství bobulí.

⊕ **První pomoc** Po požití více jak 50 bobulí podat tekutiny a několik tablet aktivního uhlí.

Mochyně židovská – židovská třešň

Vytrvalá bylina asi 60 cm vysoká, pěstovaná i zplaňující. Květ zelenavě bílý, plody jsou oranžové bobule o průměru 2 cm s drobnými semínky. Bobule je uzavřená v oranžovočerveném lampionku papírovitého vzhledu. Zelené bobule mohou vyvolat zažívací obtíže, zralé plody nejsou jedovaté.

⊕ **První pomoc** Po požití nezralých plodů, zjistit jejich počet, podat tekutiny, několik tablet aktivního uhlí. Kontaktovat TIS nebo lékaře.

Ocún jesenní

Vytrvalá 10-30 cm vysoká bylina s hluboko v půdě uloženou hlízou. Rostlina kvete na podzim, květ je velký, bledě fialový. Plodem je měchýřkovitě nadmutá tobolka. U nás roste na loukách od nížin až do pahorkatin. Jedovatá je celá rostlina.

⊕ **První pomoc** Po požití dítětem pokusit se odstranit zbytky rostliny z úst, ústa vypláchnout vodou. Podat tekutiny, několik tablet aktivního uhlí. Zjistit požitě množství a kontaktovat TIS nebo lékaře.

Oleandr obecný

Až 4 m vysoký keř. Listy kožovité, kopinaté, ve trojčetných přeslenech.

Květy bílé, žluté, červené nebo růžové. U nás pěstovaný jako balkónová rostlina. Celá rostlina je jedovatá.

➕ **První pomoc** Po požití dítětem okamžitě odstranit zbytky rostliny z úst, ústa vypláchnout vodou. Podat tekutiny, několik tablet aktivního uhlí. Zjistit požití množství a kontaktovat TIS nebo lékaře.

Pámelník bílý

Keř 1-2 m vysoký, častý v parcích a zahradách jako součást živých plotů. Plody dozrávají v srpnu až listopadu, jsou bílé šťavnaté o průměru 1 cm. Při sešlápnutí praskají, což představuje oblíbenou dětskou zábavu.

➕ **První pomoc** Po požití 1-5 bobulí nejsou nutná žádná opatření, po požití více bobulí podat tekutiny, několik tablet aktivního uhlí. Kontaktovat TIS nebo lékaře.

Pryšce (např. Trnová neboli Kristova koruna)

Do této skupiny patří rostliny, které obsahují ve svých tkáních mléko s dráždivým latexem. Při kontaktu mléka se sliznicemi a kůží dochází k různě silnému podráždění s otokem, zčervenáním a pálením.

➕ **První pomoc** Po požití okamžitě odstranit zbytky rostliny z úst, ústa vypláchnout vodou. Kůži,

kteřá přišla do styku se šťávou, omýt vodou. V případě postižení očí, vymývat spojivkový vak 10-15 minut tekoucí pitnou vodou. Kontaktovat TIS nebo lékaře.

Ptačí zob

Keř s kopinatými listy, květy jsou bílé vonné, v husté latě. Plody jsou černé bobule. Roste v hájích a na okrajích lesů, často součástí živých plotů.

➕ **První pomoc** Po požití 1-5 bobulí nejsou nutná žádná opatření, po požití více bobulí podat tekutiny, několik tablet aktivního uhlí. Kontaktovat TIS nebo lékaře.

Rulík zlomocný

Polokeř, vysoký 50-150 cm. Listy jsou široké, květ fialově hnědý, zvonkovitý, kvete v červnu až srpnu. Plodem je kulovitá, nápadně lesklá, černá bobule, o něco menší než třešeň, která sedí na hvězdovitě rozloženém kalichu. Roste v lesích a hájích. Jedovaté jsou všechny části rostlin, nejčastější jsou otravy bobulemi, které si děti obvykle spletou s jedlými plody.

➕ **První pomoc** Po požití bobulí se ihned pokusit o vyzvracení, podat několik tablet aktivního uhlí. Zjistit požitě množství a kontaktovat TIS nebo lékaře.

Scindapsus (Potos)

Oblíbená popínavá pokojová rostlina s vejčitými až srdčitými listy, někdy světle skvrnitými. Po rozžvýkání může působit podobně jako dieffenbachie. Obsah dráždivých látek je ale nižší, u pokojových kultivarů jsou dráždivé látky z větší části nebo zcela odbourány.

➕ **První pomoc** Po požití okamžitě odstranit zbytky rostliny z úst, ústa pečlivě vymýt studenou vodou, dát pít studený nápoj. V případě potíží kontaktovat TIS nebo lékaře.

Spathiphyllum

Pěstované jako dekorativní pokojová rostlina, česky toulcovka nebo lopatkovec. Vedle původních druhů i mnoho různě pojmenovaných kultivarů. Všechny druhy jsou si velmi podobné, liší se pouze velikostí celé rostliny nebo velikostí listů. Stvol je velmi krátký, podzemní, listy rovnou z něj vyrůstající mají dlouhý stonek, jsou okrouhlé nebo oválné. Květy ve tvaru toulce, bílé nebo zelené, sladké vůně. Po rozžvýkání může působit podobně jako dieffenbachie, ale vždy mírněji. Dráždivé látky jsou z větší části nebo zcela odbourány.

➕ **První pomoc** Po požití okamžitě dítěti odstranit zbytky rostliny z úst, ústa pečlivě vymýt studenou vodou, dát pít studený nápoj. V případě potíží kontaktovat TIS nebo lékaře.

Syngonium

Popínavá pokojová rostlina s dlouhými stonky a se vzdušnými kořeny. Listy jsou s bělozelenou kresbou. Po požití představuje stejné nebezpečí jako dieffenbachie, ale vždy mírnější. Dráždivé látky jsou z větší části nebo zcela odbourány.

➕ **První pomoc** Po požití okamžitě odstranit dítěti zbytky rostliny z úst, ústa pečlivě vymýt studenou vodou, dát pít studený nápoj. V případě potíží kontaktovat TIS nebo lékaře.

Tis červený

Jehličnatý keř nebo strom, temně zelený. Hojně roste v parcích a zahradách. Listy jsou trvale zelené ploché jehlice s význačnou střední žilkou a ostře zakončené. Kvete od března do dubna (někdy koncem února). Plody jsou červené bobule velikosti borůvky ve tvaru pohárku, uvnitř je semeno. Jedovatá je celá rostlina, zvláště pak jehlice. Děti jedí nejčastěji sytě červené plody, jejichž červená dužnina není toxická, avšak obsahují jedovatá semena. Ta však představují díky malé hmotnosti menší nebezpečí, často nedochází k jejich rozžvýkání.

➕ **První pomoc** Po požití 1-5 bobulí, podat tekutiny, 3-5 tablet aktivního uhlí. Po požití většího počtu bobulí nebo jiné části rostliny kontaktovat TIS nebo lékaře.

Vánoční hvězda

Pokožová rostlina se širokými listy. Výhony jsou ukončeny plochou hvězdíci šarlatových listenců, uprostřed nenápadné květenství. Představuje typický symbol Vánoc. Ve svých tkáních obsahuje mléko s dráždivým latexem. Většinou jsou ale z velké části nebo zcela dráždivé látky odbourané

Divoce rostoucí rostliny jsou jedovaté, u pokojových rostlin lze stěží počítat se závažnějšími potížemi, nanejvýš podráždění zažívacího traktu po snědení 1-2 listů.

➕ **První pomoc** Po požití odstranit dítěti zbytky rostliny z úst, ústa vypláchnout vodou. Omýt kůži, která přišla do styku se šťávou. Podat tekutiny. V případě potíží kontaktovat TIS nebo lékaře.

Vraní oko čtyřlísté

Vytrvalá bylina 10-40 cm vysoká, typická svými přisedlými listy, které jsou uspořádány ve čtyřčetném, vzácně v pětičetném přeslenu. Ve středu těchto čtyř listů je v dubnu a květnu nenápadný květ na stopce, který dozrává v černou vícejadernou bobuli. U nás roste v listnatých a smíšených lesích. Jedovatá je celá rostlina. Často se zaměňuje s rulíkem zlomocným, na rozdíl od rulíku je požití vraního oka relativně

neškodné. Otravy touto rostlinou jsou vzácné, chuť bobulí je nepříjemná. Obsahují dosud blíže neprozkoumané saponiny, které způsobují nanejvýš podráždění zažívacího traktu.

➤ **První pomoc** Po požití bobulí podat několik tablet aktivního uhlí, tekutiny. Zjistit požitě množství a kontaktovat TIS nebo lékaře.

Zimolezy

Zimolezy jsou okrasné keře, známo je několik druhů např. zimolez černý, zimolez kozí list – růže z Jericha, zimolez popínavý, zimolez pýřitý neboli obecný, zimolez kamčatský.

Vytváří husté, vzpřímené až rozložené keře dorůstající do výšky 1,5 - 2 m s mohutným kořenovým systémem. Plody dozrávají ve druhé polovině května a v červnu, jsou červené, modré až modročerné.

V toxicitě jednotlivých keřů jsou velké rozdíly. Některé druhy jsou jedlé, u jiných po požití více bobulí dochází k nevolnosti, bolestem břicha, zvracení.

➤ **První pomoc** Po požití 1-5 bobulí nejsou nutná žádná opatření. Po požití většího počtu bobulí podat několik tablet aktivního uhlí. V případě potíží kontaktovat TIS nebo lékaře.

JEDOVATÉ HOUBY

Každým rokem se setkáváme s otravami po požití hub. Jde přitom o otravy naprosto zbytečné. Základním pravidlem je sbírat jen houby, které bezpečně známe. Těžké otravy houbami mohou končit smrtí.

Otravy mohou způsobit také houby jedlé, a to po nedostatečné tepelné úpravě nebo po požití dlouho nebo nevhodně skladovaných hub nebo houbového jídla.

Toxiny z našich nejedovatějších hub způsobují závažné poškození jater a ledvin. Jakmile vznikne podezření na otravu houbami, nelze váhat a vyčkávat. Vždy je třeba co nejrychleji vyhledat lékařskou pomoc, identifikovat houbu a otráveného začít co nejdříve léčit.

Muchomůrka tygrovaná (neboli pantherová)

Často je zaměněna za muchomůrku načervenalou (růžovka, masák) nebo bedlu vysokou.

Otrava se nemusí projevit u všech, kteří houbu jedli. První příznaky otravy se obvykle objevují za 30 minut až 1,5 hodiny (slzení a slinění), pak zažívací obtíže, později dráždivý a následně tlumivý účinek na centrální nervový systém. Někdy je houba úmyslně požitá pro změny vnímání (halucinace).

➕ **První pomoc** Po požití pokus o vyvolání zvracení, podat 5-10 tablet aktivního uhlí. Uchovat zbytky jídla. Podezření je nutné

potvrdit nebo vyvrátit mykologickým rozbořem zbytků jídla nebo získaného biologického materiálu (stolice, zvratky, materiál po výplachu).

Muchomůřka zelená

V našich podmínkách jde o nejjedovatější houbu, která vyvolává smrtelné otravy. Z neznalosti je možná záměna především za zelené holubinky nebo žampiony. Otravu způsobují přítomné amatoxiny a méně jedovaté faloidiny. **Amatoxiny vyvolávají závažné postižení jater a ledvin. Pro otravu touto houbou je typický pozdní nástup příznaků.** Zažívací potíže, zvracení, průjemy, nastupují až za 6-24 hodin po požití! **Pozor ale, pokud dojde k opakované konzumaci několika houbových jídel za sebou, pak dřívější nástup příznaků otravu muchomůřkou zelenou nevylučuje, jedovatou houbu mohla obsahovat některá z dřívějších porcí, ne jen ta poslední.**

✚ **První pomoc** Po požití pokus o vyvolání zvracení, podat co nejvíce tablet aktivního uhlí (8-10, lépe více), hodně tekutin. Uchovat zbytky jídla, zvratky nebo průjmovitou stolicí postiženého, materiál dopravit spolu s postiženým do nemocnice. Podezření je nutné potvrdit nebo vyvrátit mikroskopickým mykologickým rozbořem zbytků jídla nebo získaného biologického materiálu (stolice, zvratky, materiál po výplachu). **Při podezření na otravu touto houbou co nejrychleji vyhledat**

lékařskou pomoc! Čím dříve je zahájena účinná léčba, tím větší je naděje na uzdravu.

Muchomůrka červená

Pro svůj atraktivní nápadný vzhled velmi známá houba, barva klobouku je u mladé houby krémová, pak červená nebo oranžovočervená. Někdy se zneužívá jako droga (hlavně spolu s alkoholem) k vyvolání příjemných představ.

Vyvolává lehčí otravu než muchomůrka pantherová.

✚ **První pomoc** Po požití pokus o vyvolání zvracení, podat co nejvíce tablet aktivního uhlí (8-10, lépe více). Kontaktovat lékaře nebo TIS.

Hřib satan

Má nápadně světlý šedobělavý nebo světlehnědý klobouk, spodní stranu (ústí rourek) karmínově červenou, na povrchu třeně je jemná síťka. Na řezu houba modrá jen nepatrně a pak opět vybledá.

Je toxický za syrova nebo nedostatečně uvařený, k vyvolání příznaků stačí syrový kousek velikosti třešně. Za 2–4 hodiny, vzácně až za 8 hodin po požití se objevuje nevolnost, opakované zvracení a průjemy s bolestmi břicha.

➕ **První pomoc** Po požití pokus o vyvolání zvracení, podat 5-10 tablet aktivního uhlí, tekutiny. Kontaktovat lékaře nebo TIS.

HADI

Zmiije obecná

V našich podmínkách jediný volně žijící jedovatý had. Ihned po uštknutí se obvykle v místě poranění objevuje bolest, následně pak během několika minut místní otok. Uštknutí tímto jedovatým hadem je nebezpečné zvláště pro děti a oslabené dospělé.

➕ **První pomoc** Ránu nikdy nevysávat, nerozřezávat, místo vpichu je možné desinfikovat, postiženou končetinu podložit dlahou a znehybnit. Přivolat lékařskou pomoc, vždy zajistit transport do zdravotnického zařízení.

Několik důležitých připomínek na závěr...

Pokud se už nehoda stane a budete kontaktovat Toxikologické informační středisko, je důležité vždy **zjistit všechny okolnosti nehody**. Pokud je to možné, uveďte při dotazu přesný název přípravku, preparátu nebo rostliny a požité množství.

Nikdy nepoužívejte u dětí k vyvolání zvracení roztok kuchyňské soli. Postačí podráždění kořene jazyka nebo zadní části hrtanu prstem nebo jemně rukojetí lžice. U dětí v prvním půlroce života vyvolání zvracení nezkoušejte vůbec. Pokud nedoporučí TIS nebo Váš ošetřující lékař jinak, podejte několik tablet aktivního uhlí. Pro malé děti je vhodnější podat aktivní uhlí rozdrcené ve sklenici šťávy, džusu nebo čaje (není vhodné užití šumivého nápoje).

Do prostorů garáží, kutilských dílen, zahradních domků, ateliérů výtvarníků a všude **tam, kde mohou být uloženy různé chemické prostředky, by neměly mít malé děti přístup**. Pokud přece jen děti do těchto prostor pustíte, pak vždy pod dohledem dospělého.

Nezapomeňte, že je velmi nebezpečné uchovávat chemické přípravky v neoriginálních obalech, zejména v lahvích od nápojů. Nehody, kdy se dítě nebo dospělý omylem napije z nápojové lahve nějakého chemického přípravku, jsou v dotazech TIS každodenní.

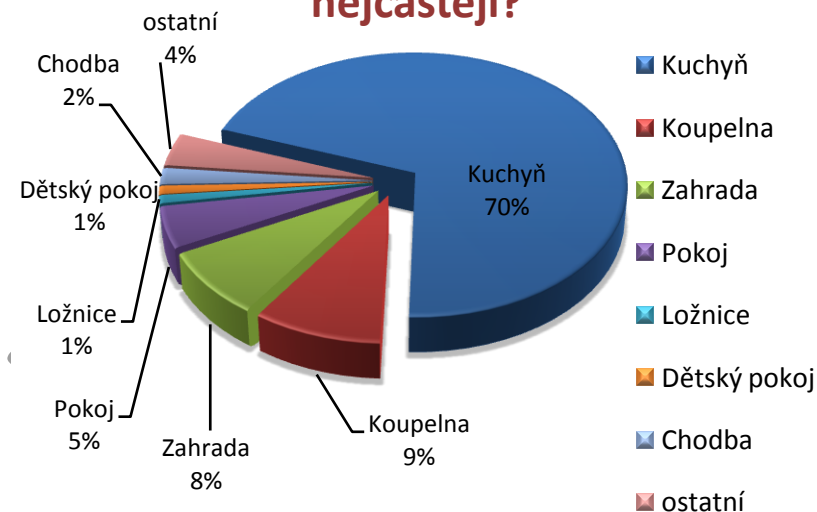
Pamatujte si, že pokud po požití houbového jídla vznikne podezření na otravu, váhání není na místě, je třeba vždy neprodleně jednat. Pokud nelze vyloučit otravu smrtelně jedovatou muchomůrkou zelenou, měli by být vyšetřeni všichni, kteří pokrm z hub jedli.

Příznaky otravy po požití této smrtelně jedovaté houby nastupují za 6 - 10 - 24 hodin po jídle. Na počátku otravy jsou to především opakované průjmy, bolesti břicha a zvracení.

Uvědomte si, že akutním otravám lze téměř vždy předcházet. Znalost všech podstatných okolností Vám pomůže omezit či předejít vzniku těchto zbytečných a nežádoucích příhod.

- Věděli jste například, že nejvíce ohroženou skupinou obyvatelstva z hlediska náhodných otrav jsou děti ve věku od 1 do 5 let?
- Že převážná většina dětských otrav se přihodí přímo v domácnosti?

Kde dochází k dětským otravám nejčastěji?

- Že na vině je téměř vždy nepozornost dospělých, kteří nezajistí bezpečné uložení nebezpečných látek ať už v koupelně, kuchyni, nebo dítě nechají bez dozoru v dílně, garáži, na zahradě...?

- Pokud Vám zůstane na paměti obsah několika předchozích řádků, věříme, že tuto příručku v praxi nikdy potřebovat nebudete. Jestli se Vám přesto nepovede nehodě dítěte zabránit, pak doufáme, že se Vám stane příručka užitečným pomocníkem.
- V nejistotě neváhejte, kontaktujte TIS na linkách 224 91 92 93 nebo 224 91 54 02! Pracovníci TIS Vám pomohou svou radou vzniklou situaci co nejlépe vyřešit.

Pozn.: Veškeré, zde uvedené, obrázky jsou pouze ilustrativní!

Vydavatel: Toxikologické informační středisko, Klinika nemocí
z povolání, Všeobecná fakultní nemocnice

Název knihy: **Dětské otravy**

Podnázev: **Umíte si s nimi poradit?**

Počet výtisků: 8 000 ks
1. vydání, Praha 2008

Tisk: 2HHolinger

Neprodejné